

KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKOLOJİ ANABİLİM DALI

ÇAĞATAYCANIN SON DÖNEMİNE AİT BİR
KÖROĞLU DESTANI
(İNCELEME, TRANSKRİPSİYON, AKTARMA, DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erhan TAŞBAŞ
Danışman

Doç. Dr. Mevlüt GÜLTEKİN
BİŞKEK 2011

ÖZ
ÇAĞATAYCANIN SON DÖNEMİNE AİT BİR KÖROĞLU DESTANI
(İNCELEME, TRANSKRİPSİYON, AKTARMA, DİZİN)

Erhan TAŞBAŞ
Yüksek Lisans Tezi
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mevlüt GÜLTEKİN
Mart-2011, 326 sayfa

Bu çalışmada tez konusu olarak ele alınan *Köroğlu Destanı* dil bilgisi, yazıldığı dönem ve bu dönemi temsil etmesi bakımından incelenmiş ve eserin Çağatay Türkçesindeki yeri belirlenip eserden hareketle Çağatay Türkçesinin son dönemine ait gramer özellikleri tespit edilmiştir.

Hazırlanmış olduğumuz tez çalışması söz konusu destan metninin dil yönünden incelenmesi, transkripsiyonu, Türkiye Türkçesine aktarımı ve dizin-sözlük bölümlerinden oluşmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde Çağataycayla ilgili genel bilgi verilmiş, ardından geniş bir coğrafyada çeşitli şekillerde işlenmiş olan Köroğlu Destanı hakkında genel bilgi verilmiş, bu destanla ilgili şimdiye kadar Türkiye’de ve Türkiye dışında yapılmış çalışmalardan bahsedilmiş ve tez çalışmasına esas olan Köroğlu Destanı metninin yazarı olan Ümöt Moldo’nun hayatı ve edebî çalışmaları ele alınarak diğer eserleri hakkında da bilgi verilmiştir.

Çalışmanın **birinci bölümü** imlâ özellikleri ve dil özellikleri olmak üzere iki başlıktan oluşmaktadır. İmlâ özellikleri bölümü seslerin yazıda gösterilmeleri, sözcüklerin ve eklerin yazılış biçimleri gibi alt başlıkları kapsamaktadır. Dil özellikleri bölümü iki başlık altında ele alınmıştır: Ses bilgisi, biçim bilgisi. Ses bilgisi bölümünde metinde yer alan ses değişimleri ve seslerin birbiriyle olan ilişkileri gibi fonolojik özellikler incelenmiştir. Biçim bilgisi bölümünde metinde kullanılmış olan gramatikal yapılar işlevleri, kullanılışları, anlamları açısından incelenmiş, metin söz varlığı açısından ele alınarak destan metninde kullanılmış olan sözcükler çeşitli başlıklar altında toplanmıştır. Bölümün sonunda destan metninin imlâ ve dil özelliklerinden hareketle taşıdığı nitelikler ve çeşitli Türk lehçeleriyle olan benzer yapılardan bahsedilmiş ve Çağataycanın son dönemiyle ilgili yapılacak çalışmalardaki önemi vurgulanmıştır.V

Çalışmanın **ikinci bölümü** ise eserin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesine aktarımından oluşmaktadır. Eserin transkripsiyonu ve aktarımı verildikten sonraki kısımda metnin sözlük-dizini ve çalışmada yararlanılan eserlerin bir listesi verilmiştir. Tezin sonunda teze esas olan “Köroğlu Cana Asan Kan” adlı el yazması eserin arap harfli metninin kopyası verilmiştir.

КЫСКАЧА МАЗМУН
ЧАГАТАЙЧАНЫН АКЫРКЫ ДООРУНА ТААНДЫК
“КӨРОГЛУ” ДАСТАНЫ

Тилдик анализи, транскрипциясы, түркчөгө котормосу жана индекси

Эрхан ТАШБАШ

Магистрдик диссертация

Илимий жетекчиси: Доц., док. Мевлүт ГҮЛТЕКИН

Март – 2011, 326 бет

Магистрдик диссертацияда Үмөт Түгөлбай уулунун “Көроглу жана Асан кан” аттуу кол жазмасындагы чагатай жазуусунун өзгөчөлүктөрү иликтенет. Текстте байкалган тилдик өзгөчөлүктөрдөн улам кол жазманын XIX кылымдын акыры же XX кылымдын баштарында жазылганын айта алабыз.

Үмөт Молдонун бул кол жазмасын магистрдик диссертациябыздын темасы кылып алганыбыздын себеби, чагатай адабий тилинин акыркы доорунда жазылган чыгарманы изилдеп, өтүш мезгилинин өзгөчөлүктөрүн аныктоо, ошону менен бирге Орто Азиядагы түрк тилдерине тиешелүү элементтердин ошол доордогу абалын белгилөө болуп эсептелет.

Диссертация киришүү бөлүмүнөн тышкары “Көроглу жана Асан кан” текстинин орфографиялык жана тилдик өзгөчөлүктөрү, тексттин транскрипциясы жана котормосу аттуу 2 бөлүмдөн турат.

Иштин **биринчи бөлүмүндө** чыгарманын орфографиясы, фонетикалык жана морфологиялык өзгөчөлүктөрү иликтелет.

Экинчи бөлүмдө тексттин транскрипциясы жана түркчө котормосу берилет. Иштин кийинки бөлүгүндө чыгарманын индекси орун алат.

Диссертациянын акырында ишти даярдоо учурунда колдонулган адабияттардын тизмеси жана тексттин түпкү нускасы берилет. VII

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ
«КОРОГЛУ» МАЛЫЙ ЭПОС ОТНОсяЩИЙся К ПОСЛЕДНЕЙ ЭРЕ
ЧАГАЙТАЙСКОЙ ПИСЬМЕННОСТИ

Языковой анализ, транскрипция, перевод и индекс

Эрхан ТАШБАШ

Магистерская диссертация

Научный руководитель: Доцент, доктор Мевлут Гултекин

Март – 2011, 326 страница

В магистерской диссертации рассматриваются особенности чагатайской письменности в работе Умота Туголбай уулу “Короглу и Асан кан”. Из-за языковых особенностей замеченных в тексте мы можем сказать, что письменная работа относится к концу 19 века или к началу 20 века

Причина по которой письменная работа Умота Молдо была выбрана как тема магистерской диссертации то, что исследование работы, написанной в последней эре литературного чагатайского языка, является одновременно обозначением элементов, относящихся к тюркским языкам Центральной Азии.

Диссертация кроме вводной части состоит из двух частей: орфографические и языковые особенности Короглу и Асан кан, транскрипция текста и перевод.

В первой части работа исследуются орфография работы, ее фонетические и морфологические особенности.

Во второй части дается транскрипция текста и его перевод на турецкий. В следующей части имеет место индекс работы.

В конце диссертации дается основное содержание текста и использованный во время подготовки работы список литературыVIII

THE SHORT SUMMARY
THE SMALL EPOS «KOROGLU» (KOROGLU AND ASAN KHAN) BELONGING TO THE
LAST PERIOD OF CHAGATAI LITERATURE

Language analysis, transcription, translation and index.

Erhan Tashbash

The Master thesis

The supervisor of the thesis: docent, doctor Mevlut Gultekin

March – 2011, 326 pages

The master thesis considers the features of the chagatai writings in the work of Umot Tugolbai uulu «Koroglu and Asan khan». Because of language features noticed in the text we can tell that written work concerns the end of 19 century or the beginning of 20 century

The reason why the written work of Umot Moldo was chosen as a theme of master thesis is that research of the work written in last era of literary chagatai language, is simultaneously a designation of elements which belong to Turkic languages of the Central Asia.

The dissertation besides the prologue consists of two parts: orphographic and language features of Koroglu and Asan khan, transcription of the text and turkish translation.

In the first part of the work the orphography of the work, its phonetic and morphological features are investigated.

In the second part the transcription of the text and its translation to Turkish language are given.

In the following part of the work index takes its place.

The end of the thesis the basic summary of the text and list of the references of the literature used during the preparation of the work.